

czesnym światem, światem polityki, ekonomii, społeczeństwa i w konsekwencji kultury. Książka ta w pewnym stopniu odpowiada na pytanie: dlaczego globalizacja, która powinna służyć rozwojowi całych społeczeństw, poprawiać status życia ubo-

gich, dawać szansę każdemu np. do edukacji i opieki zdrowotnej, przynosi generalnie pożytek krajom dobrze sytuowanym i uprzemysłowionym, a nie ubogim i dopiero rozwijającym się.

Anna Ondrejková

Etika a hľadanie zmyslu života

Этика и поиск смысла жизни

Dušan Špiner, *Nástin křesťanské etiky a jejího významu v hledání smyslu života*, Olomouc, Univerzita Palackého, 2004, ss. 118

V útlej knižočke, koncipovanej aj ako učebnica, sa autor podujal zmapovať a čiastočne aj kriticky reflektovať ucelené myšlienkové útvary a aktivity mysliteľov v oblasti náboženskej i filozofickej etiky ako aj vlastné stanoviská. V prvej kapitole analyzuje problematiku okolo pojmu etika, jeho etymológiu z pozície religionistiky a filozofie. Druhá kapitola je vysvetlením, čo treba podľa autora chápať pod pojmom personálna etika, kde sú jej korene a existenciálny aspekt. Tretia, štvrtá a piata kapitola je venovaná vybraným kategóriám etiky, šiesta Božím zákonom a ich významu pre etiku a praktický mravný život osoby. Posledná, siedma kapitola s názvom „Cieľ kresťanskej etiky“ jej náčrt uzatvára. Sebainter-

pretácia ako bytostný rys ľudskej existencie je tu zreteľne artikulovaný na základe zosúladenia filozofických východísk a náboženského konceptu. Myšlienky a konštatovania tu obsiahnuté nabádajú k zamysleniu sa nad vlastným konaním.

V centre autorovej pozornosti sú kategórie: svedomie, sloboda a cnosť. V rámci analýzy svedomia aj kategória zodpovednosti, v rámci slobody vôľa a konanie človeka, v rámci cností aj viera, nádej a láska, ktoré autor zrejme považuje za cnosti najdôležitejšie. Keďže ide o názorové zameralenie na kresťanskú etiku autor venuje značnú pozornosť problematike Božích zákonov analyzujúc jednotlivé prikázania z pozície etiky a v rámci toho poukazuje na ďalšie kategórie.

Hoci hovorí o kategóriách etiky a duchovného života, čítanie jeho práce presvedča čitateľa o tom, že pozornosť treba venovať širšiemu, nielen filozoficky orientovanému spektru etických činností v konaní subjektu. Niektoré časti práce (napríklad kap. 6) sa vymykajú filozofickému spôsobu spracovania. To znamená, že autor sa pohybuje na pôde striktné náboženského chápania etických problémov. Toto zistenie sa nakoniec odráža aj v samotnom názve práce. Z filozofickej pozície možno konštatovať, že za voľbou mysliteľov na podporu vlastných názorov stál odvodnený záujem, vyplývajúci z premyslenej stratégie koncipovania knihy. Pritom sa autorovi podarilo (s použitím rôznych príkladov) realizovať zámer odkrytia vnútorných duševných hnutí subjektu. Celkovo možno prácu zaradiť do intelektuálneho snaženia v rámci súčasného dobového diania a návratu ku klasickým kresťanským hodnotám, svedčí to o dôkladnej znalosti zvolenej problematiky – autor sa explicitne hlási k dedičstvu klasickej paradigmy interpretácie etickej problematiky a na podklade načrtnutých východísk prezentuje zmysel uvádzaného v živote človeka.

Argumentácia sa opiera jednak o presvedčenie, že vnútri etického uvažovania sa pozornosť musí sústreďovať na vzťah racionálneho a transcendentného, ukazuje ako sa tento vzťah postupne konštituoval a usiluje sa ho pretransformovať do filozofickej polohy a nanovo v náboženskej línii konceptualizovať. Hľadajúc

oporné body vo filozofickej tradícii etiky sa autor medzi inými pristavuje pri názoroch Platóna, Aristotela, Augustína Aurelia, S. Kierkegaarda, N. Hartmanna, M. Bubera, M. Schele-
ra, K. Jaspersa, G. Marcela a i spomeniem súvislosti aspoň u niektorých. S predsavzatím nájsť podporu pre svoje názory sa autor obracia k Aristotelovej Etike Nikomachovej, ale najmä k sv. Augustínovi v súvislosti s chápaním lásky – pripomína jeho formuláciu: „Milujem: chcem aby si bol” a dodáva: „Milovanie je teda úkon..., ktorý sa vzťahuje k bytiu, presnejšie k bytiu druhého. Láska daruje bytie, chráni ho a rozvíja”. (s. 78) V súvislosti s E. Lévinasom si všíma najmä kategóriu tváre, lebo pristupovať k človeku znamená oslovovať jeho tvár, rozumieť „reči” jeho tváre, lebo tvár „hovori” ešte skôr, než prídu slová. V Buberových názoroch vo vzťahu k etike pokladá za najrelevantnejšie tie názory, ktoré súvisia so zmyslom prítomnosti Boha, s hĺbkou viazanosti na Absolútne. Práve ony poukazujú na to, čo znamená skutočnosť viery a vzťah mravnosti a viery. Ako inšpiratívne pre kresťanskú i filozofickú etiku prezentuje autor názory K. Jaspersa v súvislosti s kategóriou slobody, ktorú človek dostal darom a ktorá je zároveň prejavom božej lásky. V súvislosti s vierou, pomáhajúc si postojom K. Jaspersa, autor zdôvodňuje, že viera je „vnútorným osvojovaním bytia z pôvodu, prostredníctvom dejín a myslenia” (s. 58). Viera, podľa neho, je slobodná, pretože nie je fixovaná v žiadnom absolútnom konečne.

Záverom: Autor svoju prácu charakterizuje ako náčrt konkrétnej kresťanskej etiky z filozofického hľadiska. Podľa neho niet konkrétnej filozofie etiky bez neustále obnovo- vaného, vo vlastnom slova zmysle tvorivého napätia medzi Ja a hĺbkou bytia. Kniha vznikla ako „ozvena

rozhovorov”, ktoré sa o problematike viedli niekoľko rokov na Palackého univerzite v Olomouci v zmysle potreby súvislejšieho poučenia v otázkach, ktoré „provokujú” a na riešení ktorých závisí hodnota a úspešnosť života.

Diana Bilińska

W poszukiwaniu wzorca doskonałego życia

В поиске образца совершенной жизни

Przemysław Paczkowski, *Filozoficzne modele życia w klasycznym Antyku (IV w. p.n.e.)*,
Wyd. UR, Rzeszów 2005, ss. 182

Sokrates, Platon, Arystoteles – trzy wielkie postacie klasycznego Antyku, genialni mistrzowie i ich równie znakomici uczniowie, trzy osoby, których postawa i działalność nie ograniczyła się tylko do epoki, w której żyli, lecz ukształtowała całą późniejszą filozofię. Ludzie, bez których wyobrazić sobie współczesnej kultury jest po prostu nie sposób. W tej filozoficznej triadzie szczególne miejsce przypada Platonowi, który za sprawą swych dialogów, z filozofii zdołał uczynić najdoskonalszy sposób życia człowieka. I właśnie ów filozoficzny model życia stanowi główny przedmiot rozważań Przemysława Paczkowskiego w książce

Filozoficzne modele życia w klasycznym Antyku (IV w. p.n.e.).

Pracę podzielił Autor na trzy części. W pierwszej z nich, zatytułowanej „*Filozofia*” przed Platonem, przedstawiona została krytyka ukształtowanego przez dziewiętnastowiecznych myślicieli obrazu filozofii antycznej. Niewłaściwe ze strony nowożytnych badaczy Antyku było odgraniczenie rozważań przedfilozoficznych od filozoficznych, co zaowocowało wyparciem z dziejów filozofii refleksji moralnej, będącej domeną poetów. Autor zauważa jednak, że ukształtowane w Antyku rozumienie filozofii było znacznie szersze niż to, które narodziło się w czasach nowożytnych. *Narodziny*